

HANDLEDNING

Filmen handlar om en diktare som inte har fått det utrymme som han förtjänar i litteraturhistorien – Dan Andersson från finnmarken i Dalarna. Han dog en tragisk död i Stockholm endast 32 år gammal, men innan dess gav han ut rikligt med dikter och längre texter om naturen i finnmarken, religiösa frågor, sjömannens liv etc.

Han har kallats Finnmarkens egen poet, en sökare och mångsysslare med rötterna i den finska invandringen till Sverige på 1600-talet. Dan Andersson, poeten från finnmarken i Dalarna, avled på ett hotellrum i Stockholm 1920, endast 32 år gammal. Hans verk har kommit att framstå som en oerhört viktig kulturskatt, en värdefull beskrivning av kolarlivet och de svårigheter folket i Dalarnas finnmarker fick utstå. Det var i den här traditionen som Dan Andersson föddes och trots sitt korta liv blev han odödlig genom dikter och visor som "Omkring tiggarna från Luossa" och "Jungman Jansson". I den här filmens tecknas hans historia med hjälp av bl a diktläsning och musik.

OBS! Finns i två versioner: 29 minuter och 18 minuter

FILMFAKTA

Ämnen: Svenska/Litteraturhistoria och författarporträtt

Ålder: Från skolår 4

Speltid: 29 min + 18 min

Produktionsår: 2023

Språk: Svenska, svensk text

Ursprungsland: Sverige

Artikelnummer: 49323 lång + 49423 kort

Exekutiv producent:

Roger Persson, B&P Digital Media Distribution

Foto och redigering: Johannes Graaf

Södra Dalarna TV

LÄROPLANSMÅL LGR22 2023

Centralt innehåll från LGR 22 matchar filmen.

Centralt innehåll:

Syfte Svenska

I undervisningen ska eleverna möta samt få utveckla kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Eleverna ska ges möjlighet att läsa, analysera och resonera om skönlitterära verk i olika genrer

Svenska, åk 7-9:

- Några skönlitterärt betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare från Sverige, Norden och övriga världen och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken tillkommit i.
- Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter.

Kommentarmaterial till kursplanen i Svenska 2022

<https://www.skolverket.se/getFile?file=9864>

Skönlitteraturen har en framträdande roll i kursplanen och ett syfte med undervisningen i svenska är att eleverna ska möta samt få utveckla kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att läsa och upptäcka glädjen i att med hjälp av litteraturen förflytta sig i tid och rum och ta del av andras berättelser. På så sätt kan de utveckla läslust och intresse för litteratur. För att få ett brett perspektiv på litteraturen räcker det inte att läsa modern svensk skönlitteratur, utan denna måste kompletteras med litteratur från andra delar av världen och från andra tider.

Texterna ska hämtas från olika tider och skilda delar av världen i årskurserna 1–3 och från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen i årskurserna 4–6 och 7–9.

I årskurserna 1–3 ska eleverna få möta några skönlitterärt betydelsefulla barnboksförfattare och illustratörer. I årskurserna 4–6 är studieobjekten i första hand skönlitterärt betydelsefulla barn och ungdomsboksförfattare och deras verk och i årskurserna 7–9 är det skönlitterärt betydelsefulla författare och deras verk samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i som ska behandlas. Genom att läsa skönlitteratur, diskutera sin upplevelse av det lästa och dessutom få kunskaper om författarens tid och den kultur som hon eller han har levt och verkat i, kan elevernas förståelse för litteraturen fördjupas. Historiska och kulturella sammanhang kan också innebära studier av litterära epoker. Här öppnas möjligheter för svenskämnen att samverka med andra skolämnen.

Frågor med svar i filmen:

1. Vad är ett pörte och vad är en svenskstuga för något?

2. Vad handlar filmens dikter om?
3. Varför bevarades de invandrade finnarnas språk och kultur ända fram till 1800-talet?
4. Vad är svedjebruk för något?
5. Varför heter en av byarna i finnmarken för Skattlösberg?
6. På vilket sätt är Dan Andersson kontrasternas diktare?
7. Hur skiljer sig finnmarkens gud från Dan Anderssons?
8. Hur förhåller sig Dan Andersson till lidandet i världen? Tycker du att det är ett rimligt förhållningsätt?
9. Dan Andersson längtar ständigt någon annanstans. Kan du ge exempel på vart?
10. Vad händer med det finska språket under 1800-talet?
11. Hur såg omgivningen på diktaren – kritiker, familj, finnmarksbor?
12. Vad betydde Brunnsviks folkhögskola för Dan Andersson?
13. Varför var diktaren förlovad tre gånger? Vad betydde Rebecca Svensson för Dan Andersson?

HANDLEDNING

Svåra ord

Kåseri	personliga, lättsamma, tankar kring vardagligheter
Lagfart	papper som visar vem som äger en fastighet
Autentisk	verklig
Blida ögon	snälla ögon
Livegen	till exempel att som bonde inte kunna flytta från den plats där man är född, utan att hela sitt liv vara bunden vid en och samma jordägare
Missämja	ovänskap
Emigrera	utvandra
Skrinlägga	uppskjuta på obestämd tid; avstå från
Obeständig	föränderlig
Betraktelse	fundering
Vetgirig	nyfiken, kunskapsörstande
Honorar	betalning
Postum	utgiven efter författarens död
Socialrealism	socialistisk realism, skildrar hur de sämre lottade i ett samhälle lever
Nonchalans	brist på hänsyn, likgiltighet
Allenarådande	det enda som räknas, det helt dominerande
Alster	ett skriftligt verk eller ett skriftligt arbete
Cyanväte	blåsyra, ett snabbt verkande gift med lukt av bittermandel
Träl	en ofri person, slav
Kontrast	motsats
Frälsande	räddande
Brukspatron	ägare till ett bruk
Etablissemang	de som dominerar i ett samhälle vid en viss tidpunkt

Läs mer på nätet:

Dan Andersson sällskapet

<https://www.danasallskapet.se/>

Litteraturbanken

<https://litteraturbanken.se/f%C3%B6rfattare/AnderssonD>

Kungliga biblioteket

<https://www.kb.se/hitta-och-bestall/samlingsbloggen/blogginlagg/2020-09-16-dan-andersson.html>